

**Övergripande Handlingsplan för Region Jämtland
Härjedalen gällande sexuell och reproduktiv hälsa och
rättigheter 2017-2021.**

Version: 5

Ansvarig: Regiondirektör

Karin Wåhlén-Götzmann
Primärvården /Folkhälsa.

DNR:RS/179/2017

ÄNDRINGSFÖRTECKNING

Versio n	Datum	Ändring	Beslutat av	Datum
1	2003-04-14	Nyutgåva		
2	2006-05-30	Reviderad och fastställd		
3	2009-04-07	Komplettering enligt Socialstyrelsen	Karin Strandberg-Nöjd	2009-04-07
4	2011-10-21	Reviderad av SSSH och fastställd för planperioden 2012-2016	Karin Strandberg-Nöjd	2011-10-21
5	2017-	Reviderad och fastställd för planperioden 2017- 2021	Ingela Jönson Regiondirektör	2017-03-30

Innehållsförteckning

1	INLEDNING.....	4
1.1	Bakgrund.....	4
1.2	Övergripande Handlingsplan	4
1.3	Vision.....	4
2	ÖVERGRIPANDE MÅL	5
	MÅL ETT.....	5
	MÅL TVÅ.....	5
	MÅL TRE.....	5
	MÅL FYRA.....	5
	MÅL FEM.....	5
2.1	Tio förutsättningar för att kunna nå de övergripande målen:	5
3	MÅLVÄRDE/MÅLSÄTTNING	7
	MÅL ETT	7
	MÅL TVÅ.....	7
	MÅL TRE.....	7
	MÅL FYRA	8
	MÅL FEM	8
	BILAGA:.....	9
	AKTIVITETER FÖR STYRGRUPP SRHR OCH SAMORDNARE	9
1.	Jämtlands län har en styrgrupp	9
2.	Samordnare finns inom Region Jämtland Härjedalen.....	9
3.	God samverkan.....	10
4.	Nyckelpersoner	10
5.	Berörda har en handlingsplan	11
6.	Skolor följer Skolverkets direktiv	11
7.	Medicinsk verksamhet.....	11
8.	Preventivmedel.....	13
9.	Var finns stöd och hjälp.....	14
10.	Nationellt deltagande	15
	CHECKLISTOR, AKTIVITETER	15
	Pågående arbeten.....	15
	Föreslagna framtida arbeten	15

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Upplevelsen av en god sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är en stark friskfaktor. Det är en existentiell fråga som har stor betydelse för människors välbefinnande och hälsa, både enskilt och tillsammans med andra samt är en tillgång för samhället i stort.

Sexuell ohälsa medför konsekvenser, olika infektioner och oönskade graviditeter kan leda till komplikationer och psykosociala problem vilket kan leda till annan ohälsa. För samhället medför komplikationer stora kostnader för vård, behandling och sjukskrivningar.

I regeringens Proposition 2002/03:35 *Mål för folkhälsan*, anges två mål kring sexuell hälsa; Mål 7, "Skydd mot smittspridning" och Mål 8, "Sexualitet och en god reproduktiv hälsa".

I *Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar* Proposition 2005/06:60 betonas vikten av en öppenhet i hiv/aids-frågor, långsiktigt förebyggande arbete och insatser som genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Internationellt sett är SRHR (Sexual and Reproductive Health and Rights) en central fråga i strävan att utveckla en mer jämlik hälsa hos befolkningen.

I *Agenda 2030 för hållbar utveckling* lyfts verksamhetsområdet under:

- Mål 3, Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar, framför allt 3.7.
- Mål 5, Uppnå jämställdhet och alla kvinnor och flickors egenmakt, under, 5.1, 5.2, 5.3 och framförallt 5.6, samt 5.c.
- Mål 10, Minska ojämlikhet inom och mellan länder, framför allt 10.2.

1.2 Övergripande Handlingsplan

Planen gäller arbetet runt samlevnad, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Den inkluderar förebyggande insatser mot sexuellt överförbara infektioner, STI (sexually transmitted infections), hivinfektion och vissa blodburna infektioner (hiv och hepatit) samt oönskade graviditeter. Arbetet ska bidra till en positiv syn på sexualitet samt bidra till en jämlik tillgång till främjande, förebyggande insatser och information.

1.3 Vision

Regionens vision är "En region att längta till och växa i".

Elise Ottosen-Jensens sa redan 1933: "Jag drömmer om den dag då alla barn som föds är välkomna, alla män och kvinnor är jämlika och sexualiteten är ett uttryck för innerlighet, njutning och ömhet". Denna dröm är fortfarande lika aktuell och en ledstjärna för insatserna.

Den övergripande handlingsplanen siktar mot en vision där varje medborgare i Jämtlands län oavsett kön, könsidentitet, ålder, funktionsnedsättning, sexuell läggning, social, etnisk och kulturell bakgrund samt ekonomisk situation, har möjlighet till lustfylld och trygg sexualitet utan risk för diskriminering, våld, tvång, förtryck eller komplikationer. För att uppnå visionen krävs ett brett och grundläggande arbete inom länet och i samverkan med andra aktörer samt specifika och riktade insatser. Insatserna ska betona sexualitet och samlevnad ur ett förebyggande och hälsofrämjande perspektiv. Avgörande är att på olika sätt stärka individers möjlighet och förmåga att göra ”kloka val” för sin egen och andras hälsa. Dessa faktorer växlar i betydelse under olika åldrar hos varje individ, hos grupper och i samhället över tid. I ett öppet klimat är det lättare att diskutera frågor som att njuta, att våga skydda sig och andra, med mera.

2 Övergripande Mål

MÅL ETT.

- Att de som bor eller vistas i länet vet hur man kan få kunskap om och vart man vänder sig vid frågor om sexualitet och samlevnad samt hur man skyddar sig mot oönskad graviditet, förebygger smittspridning och har förståelse för hur det är att leva med hiv/STI.

MÅL TVÅ.

- Att förekomst av, sjuklighet i och komplikationer som följd av hiv/STI minskar samt att gott omhändertagande och god vård ges i dessa situationer.

MÅL TRE.

- Att antalet oönskade graviditeter minimeras genom förebyggande insatser och god tillgänglighet till familjeplanering, preventivmedelsrådgivning samt att god abortvård erbjuds.

MÅL FYRA.

- Att diskriminering och kränkning på grund av sexuell läggning, könsöverskridande identitet och/eller uttryck samt hivinfektion ska minska och att sexuella trakasserier ska minska.

MÅL FEM.

- Att sexuellt våld, sexuella övergrepp, antalet personer som köper och säljer sex ska minska samt att könsstympning ej ska förekomma. Gott omhändertagande och god vård erbjuds.

2.1 Tio förutsättningar för att kunna nå de övergripande målen:

Samtliga förutsättningar i denna övergripande handlingsplan måste beaktas då de är avhängiga varandra och utgör grunden till att målen skall kunna uppnås. Samtliga berörda aktörer i Jämtlands län bör följa upp och utveckla handlingsplanen och bidra till en bred förankring både inom berörda verksamheter och den politiska organisationen.

1. Att Jämtlands län har en **styrgrupp för Sexuell och Reproductiv Hälsa och Rättigheter (SRHR)**. Gruppen bör ha en bred representation från berörda verksamheter, med mandat att inom länet driva dessa frågor. Gruppen ansvarar för regelbunden epidemiologisk uppföljning och initierar vid behov riktade insatser i samverkan med berörda verksamheter/aktörer. Aktuell representation 2017, Bil.4.1
2. Att Region Jämtland Härjedalen **har en samordnare för samlevnad, sexualitet och hälsa** med lokalt, regionalt och nationellt nätverk med kompetens inom verksamhetsfältet. Aktuell kunskap skall vara lättillgänglig för berörda i länet. Samordnaren skall vara en sammanhållande länk för det arbete som planeras utifrån denna handlingsplan.
3. Att verka för **god samverkan** mellan berörda aktörer i länet ex. kommuner, frivilligorganisationer, näringsliv och länsstyrelse i dialog med målgrupperna.
4. Att ”**nyckelpersoner**”/funktioner inom de olika verksamheterna utses och **ges möjlighet till adekvat utbildning, fortbildning och stöd för ett professionellt arbetssätt och bemötande**.
5. Att **berörda verksamheter i Region Jämtland Härjedalen** i sina verksamhetsplaner beaktar denna **övergripande handlingsplan**.
6. **Att länets skolor följer** aktuella läroplaner och **skolverkets direktiv** (rektors ansvar) när det gäller sex- och samlevnadsundervisningen för att alla elever ska få god, likvärdig och ändamålsenlig utbildning (LGR11, GY11, Läroplan för gymnasiesärskolan 2013). Önskvärt är att länets skolor och universitet **upprättar egna handlingsprogram** inom området.
7. Att de **fem övergripande målen uppmärksammas** inom Hälso-och sjukvården och att berörda verksamheter vid **behov utvecklar** följande:
 - a. God tillgänglighet
 - b. Professionellt bemötande
 - c. Tidig diagnos
 - d. Adekvat behandling och uppföljning
 - e. Adekvat smittspårning
 - f. Hälsosamtal och testning för alla nyanlända
 - g. Insatser för att förhindra blodsmitta
 - h. Fortsatt utveckling av UM för ”unga/unga vuxna” i fler av länets kommuner.
 - i. HBTQ-diplomering och/eller utbildning i genusvetenskap samt heteronormativitet
8. Att bidra till **ökad kunskap om och användning av kondom/slicklapp/kvinnlig kondom** samt hur man kan undvika att bli smittad och smitta andra samt bidra till ökad kunskap om och användning av **andra preventivmedel och akut p-piller**.
9. Att alla som bor eller vistas i länet har **vetskap om vart de kan vända sig** vid behov som exempelvis rådgivning om preventivmedel. Vet vart vård finns och söker vid befarad smitta, symptom på hiv/STI eller vid sexuella övergrepp eller trakasserier och vid önskad graviditet
10. Att **stödja och delta i nationella kommunikationsinsatser**, beakta **förordningar, propositioner, strategier** med mera inom verksamhetsområdet.

3 Målvärde/Målsättning

MÅL ETT

Att de som bor eller vistas i länet vet hur man kan få kunskap om och vart man vänder sig vid frågor om sexualitet och samlevnad samt hur man skyddar sig mot oönskad graviditet, förebygger smittspridning och har förståelse för hur det är att leva med hiv/STI..

Indikator	Målvärde/Målsättning	Tidsplan	Ansvarig Uppföljning
UngKAB (Nationell enkät, kunskap, attityd och beteende)	Högre värden än vid föregående enkät. Mätvärden UngKAB09 Jämtlands län (som svarat tillräckligt/ mycket):	UngKAB15. Data planerat klart maj 2017	Samordnare
- kunskap om skydd mot oönskad grav	kvinnor; 69%, män 74%		
- kunskap om kondom användning	kvinnor 55%. män 70%		
- kunskap om hiv	kvinnor 41%, män 52%		
- kunskap för att ta hand om egna sexuella hälsan	kvinnor 46%, män 57%		
Frågor i Hälso- samtalet i skolan (HIS-Z)	Relevanta frågor finns i mallen för Hälsoamtalet	Under planperioden	Samordnare

MÅL TVÅ

Att förekomst av, sjuklighet i och komplikationer som följd av hiv/STI minskar samt gott omhändertagande och god vård ges i dessa situationer.

Indikator	Målvärde	Tidsplan	Ansvarig Uppföljning
- antalet anmälda klamydiafall, totalt och per 100 000 inv/år	- lägre nivå än föregående år (2015 = 619 st.) 2016 = 496 st. 389/100000.	Årlig uppföljning	Smittskyddsläkare/VC område patientsäkerhet
- antal tagna prover/år	- minst samma nivå som föregående år (2015 =7340), 2016 = 7415		VC område patientsäkerhet
-Antal personal som utbildats i att förebygga hiv/STI och blodburna sjukdomar. Smittspårardag	-Antal deltagare på/ utbildning (61 stycken 2016 = basvärde) -79 % av de utbildade anser att de kan använda sig av information/kunskap de fått (2016 =basvärde)	Efter varje utbildnings-tillfälle	

MÅL TRE

Att antalet oönskade graviditeter minimeras genom förebyggande insatser samt god tillgänglighet till familjeplanering, preventivmedelsrådgivning samt att god abortvård erbjuds.

Indikator	Målvärde	Tidsplan	Ansvarig Uppföljning
Abortttal i åldersgrupperna. Ingen nationell statistik tillgänglig (kommer troligen data från och med 2017).	Abortttal lägre än Sverige genomsnitt totalt och i ungdomsgruppen	Årlig uppföljning	Mödrahälsovårds-överläkare

MÅL FYRA

Att diskriminering och kränkning på grund av sexuell läggning, könsöverskridande identitet och/eller uttryck samt hivinfektion ska minska samt att sexuella trakasserier ska minska.

Indikator	Målsättning	Tidsplan	Ansvarig Uppföljning
- Andel medarbetare inom RJH, som i medarbetarenkät anger att de varit utsatta för sexuella trakasserier. -Andel medarbetare inom RJH som anger att de identifierar sig som HBTQ-person och upplever att de kan vara öppen med det.	Verka för att frågan finns med	Under planperioden	Samordnare/ styrgrupp SRHR
-Homo- bisexuella eller osäker som anger i ”Hälsa på lika villkor” att de varit utsatta för kränkande bemötande (inklusive andra kränkningar)	Lika eller lägre siffra än nationell. Länets data: 2010 15 % 2014 35 % (statistisk säkerställd)	Uppföljning vart 4:e år	Nationell enkät

MÅL FEM

Att sexuellt våld, sexuella övergrepp, antalet personer som köper och säljer sex ska minska samt att könsstympning ej ska förekomma. Gott omhändertagande och god vård erbjuds.

Indikator	Målvärde	Tidsplan	Ansvarig Uppföljning
CAN, åk 2 gymnasiet som haft: -Oskyddat sex i samband med alkoholförtäring -Oönskat sex i samband med alkoholförtäring Ny frågeställning i CAN 2015 Har du haft sex som du ångrat dagen efter?	Lika eller lägre än föregående år 2012, en gång 9,2 %, två gånger eller mer 19,4 % 2012, en gång 7,1 %, två ånger eller mer 4,2 % 2015, en gång 10,9 %, två gånger eller mer 6,1 % Rutiner finns	Uppföljning vid varje enkät Nästa enkät planerad till 2019	Utvecklings-avdelningen RJH
Att det finns rutiner för att motverka könsstympning. Rutiner för omhändertagande av könsstympade Att det finns en dokumentation av hur verksamheterna arbetar med sexuellt våld, hedersrelaterat våld. Att samordning mellan myndigheter finns kring frågan ”personer som köper och säljer sex”	Rutiner och nätverk finns Rutiner tagits fram Rutiner och nätverk finns Rutiner och nätverk finns. Samverkan med andra myndigheter och <i>Kunskapsnätverket hiv/STI Norr</i>	Under planperioden Under planperioden Under planperioden Under planperioden	Samordnare/styrgrupp SRHR i samverkan med andra. Samordnare/ styrgrupp SRHR Samordnare/ styrgrupp SRHR, samverkan... Samordnare, i samverkan...

Bilaga:

Aktiviteter för styrgrupp SRHR och samordnare

Nedan listas förslag gällande aktiviteter/strategier samt indikatorer, ansvariga och tidsplaner utifrån de 10 förutsättningarna för att nå de övergripande målen. *Samtliga förutsättningar i denna övergripande handlingsplan måste beaktas då alla är avhängiga varandra och utgör grunden till att målen skall kunna uppnås. Det är önskvärt att berörda aktörer i Jämtlands län har kännedom om övergripande handlingsplanen och bidrar till en bred förankring både inom berörda verksamheter och den politiska organisationen.*

1. Jämtlands län har en styrgrupp

Att Jämtlands län har en **styrgrupp för Sexuell och Reproduktiv Hälsa och Rättigheter (SRHR)**. Gruppen bör ha en bred representation från berörda verksamheter, med mandat att inom länet driva dessa frågor. Gruppen ansvarar för regelbunden epidemiologisk uppföljning och initierar vid behov riktade insatser i samverkan med berörda verksamheter/aktörer. Aktuell representation mars 2017, se nedan

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Värna om att vidmakthålla en bred representation i styrgrupp SRHR	SRHR finns med bred förankring, basvärde: Elevhälsan Östersund, Hud- & Könsmottagningen, Mödrhälsovård, RFSL/RFSU, Skolan, Smittskyddet, Studenthälsan, UM, Primärvården/Folkhälsa.	Årlig uppföljning	Befintlig styrgrupp SRHR samt samordnare G, U

2. Samordnare finns inom Region Jämtland Härjedalen

Att Region Jämtland Härjedalen **har en samordnare för samlevnad, sexualitet och hälsa** med lokalt, regionalt och nationellt nätverk med kompetens inom verksamhetsfältet. Aktuell kunskap skall vara lättillgänglig för berörda i länet. Samordnaren skall vara en sammanhållande länk för det arbete som planeras utifrån denna handlingsplan.

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Regional samordnare * 1	T.v. anställd samordnare finns på 100 %	Fån. 2005 tills vidare	Region Jämtland Härjedalen G
Inventering av möjliga projekt inom SESAM-området (se under checklistor och aktiviteter)	Inventering av möjliga insatser	Årligen	styrgrupp SRHR och samordnare G, U
	Prioriterade projekt planeras och genomförs	Fortlöpande	styrgrupp SRHR G Samordnare U

*** 1. Uppdrag för samordnare för trygg och säker sexualitet samt hiv-prevention.** Exempel: Sammanställande för SRHR, samordning av bred sektoriell samverkan i länet samordning med Folkhälsomyndigheten och andra nationella kontakter. Ansvar för upphandling av kondomer, kondominköp och fördelning av kondomer, arbete med metodutveckling inom detta område samt utbildningar och

fortbildningar. Tillhandahålla och sprida faktainformation, referenslitteratur, material, rapporter, enkäter, tidigare projekt, goda exempel, effektiva metoder, aktuella kontaktuppgifter till personer i nätverken, ansvara för ansökan/uppföljning av hiv/STI-medel, etc.

3. God samverkan

Att verka för **god samverkan** mellan berörda aktörer i länet ex. kommuner, frivilligorganisationer, näringsliv och länsstyrelse i dialog med målgrupperna.

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Befintligt nätverk vidmakthålls och breddas	Aktivt nätverk i funktion.	Fortlöpande	Samordnare G, U
Öka ungdomars delaktighet. Ungdomar finns med i planeringen och engageras i olika aktiviteter i länet.	Referensgrupper och delaktighet av unga/unga vuxna	Arbeta för under planperioden	Samordnare/ styrgrupp SRHR U
Ökad delaktighet av vuxna i övriga målgrupper	Referensgrupper och delaktighet av olika målgrupper	Arbeta för under planperioden	Samordnare/ styrgrupp SRHR U

4. Nyckelpersoner

Att ”**nyckelpersoner**”/funktioner inom de olika verksamheterna utses och **ges möjlighet till adekvat utbildning, fortbildning och stöd för ett professionellt arbetssätt och bemötande.**

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Styrgrupp SRHR stimulerar och uppmuntrar verksamheter att identifiera nyckelpersoner/funktioner	Sändlista/mail finns hos samordnaren	Fortlöpande	Samordnare/ styrgrupp SRHR U
Nyckelpersoner ges utbildning och stöd för att öka kunskaperna om ett hälsofrämjande förhållnings-sätt, goda möten och reflekterande/ motiverande samtalsmetodik	Informatörsutbildning utvecklas erbjuds årligen. Minst 80 % av deltagare är nöjda.	Fortlöpande	Mödrahälsöversläkare, Samordnare G, U
	Utbildning i samtalsmetodik utarbetas och genomförs	Fortlöpande	Region Jämtland Härjedalen Utvecklingsenheten G
På sikt utbildningsdagar för förskolepersonal i samverkan med kommuner (nyttja existerande material)	Antal utbildningar	Start inom planperioden	Samordnare G, U styrgrupp SRHR U Ansvarig inom respektive enhet
Verka för att föräldragrupper tar upp sex och samlevnad, i samverkan mellan kommuner och Region Jämtland Härjedalen	Dialog med andra aktörer	Under planperioden	Mödrahälsöversläkare G, U styrgrupp SRHR U
	Beaktas i föräldragrupper under graviditet och barnens första år/ Z-modellen	Fortlöpande	MHV, BHV G, U
Förbättra möten och insatser för HBTQ-personer (homo-bisexuella samt transpersoner) och MSM (män som har sex med män)	Genomförda HBTQ-utbildningar för personal	Årlig uppföljning	Samordnaren och styrgrupp SRHR G U

5. Berörda har en handlingsplan

Att **berörda verksamheter i Region Jämtland Härjedalen** i sina verksamhetsplaner beaktar denna **övergripande handlingsplan**

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Information om handlings-planen och vikten av detta arbete. Sprids av styrgrupp SRHR och verksamhetschefer	Lokala handlingsprogram finns inom berörda verksamheter	Fortlöpande	styrgrupp SRHR G Samordnare U

6. Skolor följer Skolverkets direktiv

Att **länets skolor följer** aktuella läroplaner och **skolverkets direktiv** (rektors ansvar) när det gäller sex- och samlevnadsundervisningen för att alla elever ska få god, likvärdig och ändamålsenlig utbildning (LGR11, GY11, Läroplan för gymnasiesärskolan 2013). Önskvärt är att länets skolor och universitet **upprättar egna handlingsprogram** inom området.

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Dialog och samverkan med skolledare och utbildning av berörd personal (nyckelpersoner) inom respektive skola.	Andel elever som anser sig fått tillräcklig kunskap för att ta hand om sin egna sexuella hälsa uppgår till minst 75 %. (52 % UngKAB09)	UngKAB15 Ungdomsbarometern	styrgrupp SRHR och Samordnare G, U, för länet
Verka för att fråga/frågor finns i "Hälsosamtalet i skolan"	Samma mål som ovan (förutsatt att frågan finns med i hälsosamtalet)	Under planperioden	styrgrupp SRHR och samordnare

7. Medicinsk verksamhet

Att de **fem målen uppmärksammas** inom Hälso-och sjukvården och vid **behov utveckla** och beaktas i det kontinuerliga förbättringsarbetet av verksamheten till exempel:

God tillgänglighet

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Klamydiatest på nätet finns	Antal nättest, fördelning mellan könen	Under planperioden	styrgrupp SRHR G, U
Verka för att fler killar besöker Region Jämtland Härjedalens mottagningar, där de kan testa sig för STI	Antal klamydiatest på män under 25 år ökar	Fortlöpande	styrgrupp SRHR G, U i samverkan och VC, område Patientsäkerhet

Professionellt bemötande

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig, Genomförande (G), Uppföljning (U)
Stärka kunskapen i jämlikhetsfrågor hos personal (normkritiskt tänkande, genus, heteronormativitet, värdegrund med mera).	Antal erbjudna utbildningstillfällen	Fortlöpande	styrgrupp SRHR Samordnare G, U I samverkan med berörda chefer och mångfaldsstrateg
Höja kunskapen hos personal inom primärvården och kliniker inom länssjukvården för att förbättra samtal/möten i samband med hiv/STI och preventivmedelsfrågor	Antal enheter som representerar från styrgrupp SRHR besökt	Fortlöpande	styrgrupp SRHR G Samordnare U

Tidig diagnos

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig, Genomförande (G) Uppföljning (U)
Tidig kontakt med abortmottagningen (ej remissförfarande)	Andel aborter som genomförs före 9 + 0 graviditetsveckor är minst 79 %	Årligen	MLA Kvinnokliniken/ Mödrahälsovårdsöverläkare G U
Hög nivå på hiv/STI-provtagning	Uppföljning av antal prover, fördelat på kön, ålder och antal prover. Jämförelse med övriga tre norrlänen	Årligen och vid behov	Smittskyddsläkare/ VC område patientsäkerhet G, U
Screening för olika STI inom definierade grupper	-Gravida; syfilis, hiv, hepatit B, klamydia, -personer som injicerar droger.	Tills vidare, förändring vid behov	Mödrahälsovårdsöverläkare G, U

Adekvat behandling och uppföljning

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig, Genomförande (G), Uppföljning (U)
Vid varje provtagning beakta annan STI och hiv	Öka antalet provtagna personer som tests för hiv jämfört med 5457 prover 2014 (2015-2016 ej jmf pga av stor migration)	Årligen	Smittskyddsläkare/ VC område patientsäkerhet G, U

Adekvat smittspårning

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
God smittspårning	Lokala skriftliga smittspårningsrutiner finns	Inventering årligen	Smittskyddsläkare/ VC område patientsäkerhet G, U
	En länsövergripande rutin finns	Årlig revidering av rutin	Smittskyddsläkare/ VC område patientsäkerhet G, U

Hälsosamtal och testning för alla nyanlända

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Implementera SRHR-hälsosamtal för nyanlända	Manual och frågor om den sexuella hälsan finns på hivstinorr.se	Uppföljning under planperioden	VC område patientsäkerhet G, U Kunskapsnätverket hiv/STI Norr G, U

Insatser för att förhindra blodsmitta

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Utveckla planer och omhändertagande av, samt information till riskgrupper och nysmittade	Dokumenterad plan finns	Tas fram under planperioden	Smittskyddsläkare / VC Patientsäkerhet samt SRHR G U i samverkan med beroendecentrum, infektionskliniken och barnkliniken

Fortsatt utveckling av UM för ”unga/unga vuxna” i fler av länets kommuner.

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
För unga vuxna; Stimulera till ökad samverkan med kommunerna och Mittuniversitet i Östersund,	Mottagningsverksamhet finns/utökas	Under planperioden	styrgrupp SRHR Hud- & könsmott, UM G U

HBQ-diplomering och/eller utbildning i genusvetenskap samt heteronormaktivitet

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Utbildning av hela enheter	Antal utbildade verksamheter	Under planperioden	styrgrupp SRHR och samordnare G U i samverkan andra aktörer

8. Preventivmedel

Att bidra till **ökad kunskap om och användning av kondom/slicklapp/kvinnlig kondom** samt hur man kan undvika att bli smittad och smitta andra och bidra till ökad kunskap om och användning av **andra preventivmedel** och **akut p-piller**.

Inriktning kondom/slicklapp/kvinnlig kondom

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Verka för ökad tillgänglighet inom Region Jämtland Härjedalens berörda verksamheter.	Antal mottagningar som säljer kondomer till självkostnadspris (mål 50 % av länets mottagningar säljer)	Under planperioden	Samordnare G U i samverkan med enhetschef
Stimulera till ökad: - kondomkunskap - användning	Ligga över rikssnittet. -Kunskap om kondomanvändning: kvinnor 55% män 70% -Använde kondom vid senaste vaginala samlag kvinnor 19%, män 27% Mätvärden från UngKAB09	-UngKAB15 -Ungdomsbarometern när data kommer	Samordnare U
Verka för att det är lustfyllt med kondom. Samverkan med andra aktörer i ”säkrare sex budskapet”, dela ut kondomer på olika arenor	Antal tillfällen och arenor	Årligen	Samordnare G, U styrgrupp SRHR U
Verka för ökad kunskap om användning av slicklapp och Kvinnlig kondom	Visningsexemplar finns på barnmorskemottagningar, UM, Hud-& Könsmott. samt Kvinnosjukvårdens mott.	Fortlöpande	Samordnare G, U

Inriktning ökad användning av övriga preventivmedel

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Alla p-medel gratis inom förmånen tom 20 år. Preparat utanför förmånen, maxkostnad 100,-/år. 21år tom 25 år maxkostnad 100,-/år. Gäller för skrivna i Jämtlands län. Gäller ej för kondomer, slickklapp, kvinnlig kondom eller liknande.	Bibehålla subventionen på minst denna nivå.	Fortlöpande	Mödrhälsosvårds-överläkare G, U

Inriktning ökad användning av akut p-piller (dagen efter piller)

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Informationsinsatser till befolkningen.	Ligga över föregående värde, UngKAB09 Norrlandslänen: - Har du /din partner någon gång använt akut p-piller? kvinnor 54%, män 41%	UngKAB15	Samordnare U

9. Var finns stöd och hjälp

Att alla som bor eller vistas i länet har **vetskap om vart de kan vända sig** vid behov som exempelvis rådgivning om preventivmedel. Vet vart vård finns och söker vid befarad smitta, symptom på hiv/STI eller vid sexuella övergrepp eller trakasserier och vid oönskad graviditet

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Informationsbroschyrer befintliga alternativt tillverkas och sprids	Broschyrer/visitkort finns	Fortlöpande (revideras vid behov)	styrgrupp SRHR G
Informera vid varje tillfälle som ges	Fler än 95 % vet vart de kan vända sig om de vill testa sig för klamydia. Mätvärden UngKAB09 Norrlandslänen: kvinnor 97 %, män 90 %	UngKAB Data planerat klar 2017	Samordnare U
Information på alla kondomer som delas ut via ex fjällorter med mera, om vart man kan vända sig	Antal arenor som deltagit, antal kondomkonvolut som delas ut i länet	Fortlöpande	Samordnare G, U
Lägga ut samlad information på t.ex. arbetsförmedling, universitet.	Antal utskick per år	Fortlöpande	Samordnare G, U
Information till Internationella studenter	Mål minst 60 % av nya studenter skall ha informerats	Årligen	styrgrupp SRHR U i samverkan med Studenthälsan G

10. Nationellt deltagande

Att **stödja och delta i nationella kommunikationsinsatser**, beakta **förordningar, propositioner strategier** med mera inom verksamhetsområdet.

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig Genomförande (G) Uppföljning (U)
Ta del av nationella strategier, analysera och utveckla lokalt.	Tagit del av och genomfört	Fortlöpande	Samordnaren och styrgrupp SRHR G U

Checklistor, aktiviteter

Pågående arbeten

Aktivitet	Indikator	Tidsplan	Ansvarig, Genomförande (G) Uppföljning (U)
WAD	Antal aktiviteter	Årlig sammanställning	Samordnare G, U styrgrupp SRHR U
Storsjöyrans/Colour of Love	Antal utdelade kondomer	Årlig sammanställning CoL	Samordnare U styrgrupp SRHR U CoL G
Förebyggande arbete på Fjällorterna: Åre, Vemdalen, Funäsdalen, Lofsdalen, Björnrike	Antal utdelade kondomer Antal tagna prover Antal klamydiafall	Årlig sammanställning	Samordnare G, U styrgrupp SRHR U
gratis Kondomer.nu	Antal besök på hemsidan Antal utskickade kondomer.	Årlig separat sammanställning	Samordnare G, U Kunskapsnätverket hiv/STI Norr G.U.
Utbildningar, ex. Fråga Chans, Livskunskap	Antal deltagare	Årlig sammanställning	Samordnare G, U styrgrupp SRHR U
Smittspårarutbildning	Antal deltagare, fördelning HC	Fortlöpande	Område patientsäkerhet G, U

Föreslagna framtida arbeten

Aktivitet/strategi	Indikator	Tidsplan	Ansvarig, Genomförande (G) Uppföljning (U)
Utbildningar: det goda samtalet, anatomi, sjukdomar hiv/STI, preventivmedel, värderingar/respekt, känslor, sexuell läggning, kondomkunskap, oönskade graviditeter, porr, genusperspektiv, alkohol och sex, med mera	Plan finns	Fortlöpande	styrgrupp SRHR samordnare, U,G
Hemsida som innehåller information om idébank/verktyg med mera, samt ha en ”inloggssida” för samverkan	Hemsida finns	Fortlöpande	styrgrupp SRHR samordnare G, U
Verka för stöd till föräldrar med funktionshindrande barn	Ta fram plan i samverkan med BUH	Fortlöpande	styrgrupp SRHR G, U
Samverkan med tobaks- och alkoholarbetet, idrotten med flera	Ta fram plan	Under planperioden	styrgrupp SRHR G, U
Hälsosamtal med migranter kring sexuell hälsa - frivilligorganisationernas ansvar - skolans ansvar - Asylhälsan	Mall används och arbete har påbörjats	Under planperioden	styrgrupp SRHR G, U